

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 88/2023-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Petrom Čurillom, advokátom, Hlavná 11, Prešov, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 10 Tpo 30/2022 zo 14. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 11. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy, svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj porušenia zákazu zneužitia práva podľa čl. 17 dohovoru uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Tpo 30/2022 zo 14. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“; sťažovateľ ho v petite svojej ústavnej sťažnosti nesprávne označuje ako uznesenie z 21. novembra 2022, pozn.). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a prikázať jeho prepustenie z väzby na slobodu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre zločin úžery podľa § 235 ods. 1, ods. 4 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. b), j) Trestného zákona.

3. Uznesením Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 3 Tp 21/2022 z 21. novembra 2022 (ďalej len „uznesenie o vzatí do väzby“) bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov. Okresný súd zároveň neprijal písomný sľub sťažovateľa ani peňažnú záruku a jeho

väzbu nenahradil dohl'adom probačného a mediačného úradníka. Väzba s'ážovateľa začala plynúť 18. novembra 2022 o 09.40 h.

4. Napadnutým uznesením bola zamietnutá s'ážnosť s'ážovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby.

II.

Argumentácia s'ážovateľa

5. S'ážovateľ pred ústavným súdom namieta:

a) Nevie čítať a písať, návrh na vzatie do väzby mu nebol prečítaný.

b) Obhajoba sa o dôvodoch vzatia do väzby dozvedela až v samotnom záverečnom návrhu prokurátora.

c) Sudca pre prípravné konanie a ani krajský súd sa vôbec nezaoberali možnosťou nahradenia jeho väzby.

d) Ak súdy odkázali na jeho predchádzajúce odsúdenia, tieto boli zahladené.

e) Sudca pre prípravné konanie nevykonal žiadne dokazovanie, neoboznámil (nie je zrejmé koho, pozn.) s návrhom na vzatie do väzby a so spisovým materiálom ani stavom a priebehom konania.

f) Väzobný dôvod sa zakladá iba na „všeobecných frázach“.

g) S'ážnostný súd odkazuje na oboznámenie sa zložiteľa peňažnej záruky s podstatou obvinenia, avšak bez toho, aby „existoval zvukový záznam“.

h) S'ážovateľ nie je vlastníkom rodinného domu ani vlastníkom finančných prostriedkov a ani šperkov zo žltého kovu a tieto tvrdenia súdov sú preto „nezákonné“.

i) Koncipient nahliadol do spisu 28. novembra 2022 a okresný súd rozhodol už 21. novembra 2022.

j) Odkaz na získanie vodičského oprávnenia ako dôkaz o jeho gramotnosti je „floskula“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej s'ážnosti

6. Podstatou ústavnej s'ážnosti je namietané porušenie základného práva s'ážovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy, jeho základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy, jeho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 4 dohovoru, ako aj porušenie zákazu zneužitia práva podľa čl. 17 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým bolo rozhodnuté o s'ážnosti s'ážovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby. Ústavný súd poznamenáva, že ak s'ážovateľ v odôvodnení svojej ústavnej s'ážnosti poukázal aj na uznesenie o vzatí do väzby a taktiež ďalšie práva podľa ústavy a dohovoru, tieto sa nepremietli do petitu jeho ústavnej s'ážnosti, a preto ich ústavný súd považoval za podpornú argumentáciu k namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením. Nad rámec uvedeného je zo strany ústavného súdu vhodné doplniť, že predmet konania vymedzený petitom ústavnej s'ážnosti umožňuje ústavnému súdu plnohodnotný prieskum zásahu do osobnej slobody s'ážovateľa.

7. Ústavný súd už judikoval, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (*mutatis mutandis* III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla

rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (I. ÚS 187/09, rozsudok vo veci Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 67).

8. Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia (III. ÚS 271/07, I. ÚS 58/2017).

9. Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti za väzbu a proti nej vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (III. ÚS 38/01, IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

10. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ďalej vyplýva, že súd rozhodujúci o pozbavení slobody nemusí odpovedať na každý argument osoby pozbavenej slobody. Tento súd však nesmie ignorovať konkrétne skutočnosti namietané touto osobou, ktoré by mohli spochybniť existenciu podmienok „zákonnosti“ pozbavenia osobnej slobody (pozri rozsudok vo veci Ilijkov proti Bulharsku z 26. 7. 2001, sťažnosť č. 33977/96, bod 94). Každé pozbavenie osobnej slobody totiž musí sledovať účel ochrany jednotlivca pred svojvôľou (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci S., V. a A. proti Dánsku z 22. 10. 2018, sťažnosti č. 35553/12, č. 36678/12 a č. 36711/12, bod 74).

11. Pri riziku pokračovania v trestnej činnosti ako dôvode väzby musí byť toto riziko hodnoverné a prijaté opatrenia primerané, to všetko s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu (porov. rozsudok vo veci Clooth proti Belgicku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 12718/87, bod 40). Príliš abstraktné riziko pokračovania v trestnej činnosti nemožno považovať za dostatočný základ na väzbu a jej pokračovanie (I. ÚS 409/2021).

12. V zmysle týchto ústavnoprávnych štandardov pristúpil ústavný súd k preskúmaniu napadnutého uznesenia.

13. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že poskytovanie sporných pôžičiek nepoprel ani sám sťažovateľ, pričom existujú viaceré svedecké výpovede poškodených o týchto pôžičkách poskytovaných im v núdzi a za úroky v desiatkach percent. Krajský súd ďalej poukázal na domovú prehliadku v bydlisku sťažovateľa a pri nej nájdené finančné prostriedky v sume 24 800 eur, šperky zo žltého kovu, poznámkový zošit a koženú kapsičku s rôznymi zápismi a listinami.

14. Pokiaľ ide o obavu v pokračovaní v trestnej činnosti, krajský súd poukázal na povahu a rozsah trestnej činnosti a osobu sťažovateľa. Konkrétne uviedol, že trestnú činnosť mal sťažovateľ páchať minimálne od začiatku roka 2022 proti minimálne piatim poškodeným, u ktorých mal opakovane zneužívať ich tieseň, neskúsenosť a rozumovú slabosť. Z uvedeného podľa krajského súdu vyplýva,

že u sťažovateľa nešlo iba o ojedinelé konanie. Uvedenému nasvedčuje aj zaistená finančná hotovosť a šperky, ktorých pôvod sťažovateľ pred okresným súdom a ani krajským súdom nevysvetlil. Sťažovateľ sa taktiež odmietol vyjadriť k zdroju svojho príjmu, majetkovým pomerom a zamestnaniu. Uvedené v súhrne podľa krajského súdu nasvedčuje tomu, že sťažovateľ by si mohol finančné prostriedky zabezpečovať rovnakou trestnou činnosťou.

15. Vo vzťahu k možnosti nahradenia väzby krajský súd upriamil pozornosť na už uvedené okolnosti, a to opakovanie páchania trestnej činnosti na viacerých sociálne odkázaných osobách, odmietnutie uviesť údaje o zárobkových a majetkových pomeroch, ako aj odmietnutie vysvetliť pôvod zaistených vecí.

16. K námietke porušenia práva na obhajobu krajský súd uviedol, že návrh na vzatie do väzby bol sťažovateľovi doručený pred jeho výsluchom sudcom pre prípravné konanie, o čom o. i. svedčí aj doručka podpísaná samotným sťažovateľom. Pri výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie bol zložiteľ peňažnej záruky za prítomnosti sťažovateľa a jeho dvoch zvolených obhajcov oboznámený s podstatou obvinenia a so skutočnosťami, na ktorých sa zakladá väzobný dôvod. Ani jeden zo zvolených obhajcov počas výsluchu nenamietal porušenie jeho práva na obhajobu, ale aktívne do výsluchu zasahovali otázkami, predložením čestného prehlásenia poškodených, písomného sľubu, návrhom na nahradenie väzby peňažnou zárukou alebo dohľadom a rovnako tak predniesli aj konečné návrhy. Krajský súd ďalej poukázal aj na to, že koncipient jedného z obhajcov nahliadol 28. novembra 2022 do príslušného trestného spisu, z ktorého si vyhotovil kópie, a to vrátane návrhu na vzatie do väzby. S návrhom sa teda oboznámil pred spísaním odôvodnenia podanej sťažnosti, čím by aj prípadné pochybenie bolo napravené (porov. I. ÚS 665/2016).

17. Pokiaľ sťažovateľ namietal, že nevie čítať a písať, krajský súd poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ je od roku 1996 držiteľom vodičského oprávnenia, a teda musel absolvovať písomnú skúšku po odbornej príprave spočívajúcej v štúdiu pravidiel cestnej premávky. Krajský súd ďalej upriamil pozornosť na to, že sťažovateľ pri svojom výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie uviedol, že si údaje o požičaných peniazoch zapisoval do telefónu a na papieriky. Navyše, pri jeho výsluchu boli prítomní ním zvolení obhajcovia, ktorí zastupovali jeho záujmy.

18. Z citovaných záverov napadnutého uznesenia sa ústavný súd presvedčil, že námietky sťažovateľa vznesené v jeho ústavnej sťažnosti nie sú dôvodné.

19. Ak sťažovateľ namietal, že nevie čítať a písať [námietka a)], krajský súd odkázal na jeho vodičské oprávnenie, ako aj na jeho vlastnú výpoveď o tom, že si údaje o pôžičkách sám zapisoval. V tomto smere nie je zrejmé, prečo by tieto závery krajského súdu mali predstavovať iba „floskulu“ [námietka j)]. Rovnako tak dôvody vzatia do väzby [námietky b), e)] boli sťažovateľovi a jeho obhajcom dostatočným spôsobom vysvetlené a namietat' proti nim v plnom rozsahu mohli najneskôr v sťažnosti krajskému súdu. Krajský súd sa zaoberal aj možnosťou nahradenia väzby sťažovateľa a odkázal na konkrétne okolnosti danej trestnej veci, ktoré nateraz nahradenie väzby vylučujú [námietka c)]. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa o odkaze na jeho predchádzajúce odsúdenia [námietka d)], krajský súd na jeho predchádzajúce odsúdenia v odôvodnení napadnutého uznesenia nepoukazoval. Krajský súd sa dostatočným a presvedčivým spôsobom venoval aj samotnej existencii väzobného dôvodu, ktorý založil na konkrétnych okolnostiach danej veci [námietka f)]. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa, že o oboznámení zložiteľa peňažnej záruky

s podstatou obvinenia neexistuje zvukový záznam [námietka g)], ústavnému súdu nie je zrejmé, čo sťažovateľ touto námietkou sleduje (podrobnejšie bod 16 tohto uznesenia). Rovnaký záver možno uplatniť aj vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že advokátsky koncipient nahliadol do príslušného súdneho spisu 28. novembra 2022, pričom okresný súd rozhodol už 21. novembra 2022 [námietka i); rovnako bod 16 tohto uznesenia].

20. Ak sťažovateľ tvrdí, že nie je vlastníkom rodinného domu ani finančných prostriedkov a ani žiadnej inej zaistenej veci počas domovej prehliadky v mieste jeho bydliska, ústavný súd konštatuje, že túto svoju námietku mal sťažovateľ uplatniť pred okresným súdom a krajským súdom, čím by im umožnil jej meritorný prieskum. Ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou a nemôže nahrádzať úlohu všeobecných súdov. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, II. ÚS 462/2012).

21. Vzhľadom na uvedené ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok pri jej predbežnom prerokovaní odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. februára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu